

INTERVJU: Ministarka nauke Sanja Damjanović

PODGORICA – Međunarodni institut za održive tehnologije na prostoru Jugoistočne Evrope (budući naučni institut za liječenje kancera) u avgustu je dobio status pravnog lica, što znači da sada ovaj regionalni projekat može direktno da aplicira za novac kod Evropske komisije, čime je ostvarena formalna mogućnost da svi ciljevi budu sprovedeni u djelo.

Međunarodni institut, kako je u razgovoru za Pobjedu precizirala ministarka nauke Sanja Damjanović, postao je Asocijacija po švajcarskom zakonu i sa sjedištem u Ženevi. Dobijanje statusa pravnog lica, na čemu su radili od marta, znači, kako je objasnila naša sagovornica, da će regionalni projekat moći da se prijavi na poziv programa Horizont 2020 namijenjen razvoju evropskih istraživačkih infrastrukture, koji je otvoren do novembra, a ima fond od tri miliona eura.

DIZAJN FAZA

Ovaj institut, koji je prije nešto više od dvije godine bio tek ideja, a čiju realizaciju predvodi naša ministarka nauke, biće izgrađen u jednoj od država Jugoistočne Evrope, a procijenjeno je da će okupiti oko 1.000 istraživača, regionalnih i međunarodnih. Prijedlog inicijative za uspostavljanje Instituta, čija je krovna misija „nauka za mir“, dao je nekadašnji direktor Evropske organizacije za nuklearna istraživanja (CERN) Hervig Šoper. Srž Instituta je hadronska kancer terapija koja predstavlja najsavremeniju metodu liječenja kancera. U Institutu će 50 odsto vremena biti posvećeno liječenju pacijenata ovom metodom, a 50 odsto će biti posvećeno istraživanju kancera pomoću novih vrsta težih čestica, što ga čini jedinstvenim u svijetu.

Sada je ovaj regionalni projekat pred početak takozvane faze studije dizajna, za koju Ministarstvo nauke u srijedu 18.

Krupnije istraživačke infrastrukture imperativ da bismo zadržali

Ekspertska komisija će razmatrati kandidature i dati preporuke. Međutim, izbor lokacije će biti politička odluka. Nadamo se da ćemo do kraja 2020. godine imati jasno definisanu lokaciju – kazala je Damjanović

septembra organizuje i „kick-off“ događaj, koji će otvoriti premijer Duško Marković. Na nedavno održanom Samitu Berlinskog procesa u Poznanju u Poljskoj Marković je bio jedan od šest premijera potpisnika Memoranduma o saradnji, kojim je Institut dobio političku podršku najvišeg nivoa.

Osvrćući se na period za nama, ministarka je podsjetila da je uz podršku međunarodnih eksperata, i to na volonterskoj bazi, završena prva faza Instituta – koncept projekta (dokument koji ima oko 100 strana). – Zahvaljujući prvoj finansijskoj podršci Evropske komisije od milion eura, počeli smo drugu fazu projekta „Studija dizajna“, koja podrazumijeva izradu detaljne tehničke specifikacije projekta koji mora da bude tehnološki napredniji u odnosu na ovakvih 12 postojećih projekata u svijetu i koja će trajati najmanje tri godine – kazala je Damjanović.

Novac, pak, kako je naglasila, ne bi bio dovoljan da projekat

Na posljednjem sastanku Upravnog odbora Međunarodnog instituta zemljama je saopšteno da budu spremne da počnu pripremu za kandidaturu. Neophodne uslove za lokaciju i jasne preporuke će definisati radna grupa koja će uskoro biti oformljena, a u kojoj će biti inostrani eksperti, kako bi procedura bila nepristrasna – najavila je za Pobjedu ministarka nauke Sanja Damjanović

Sanja Damjanović

nije dobio podršku prestižnih međunarodnih institucija.

– Dva renomirana međunarodna istraživačka centra, CERN u Ženevi i FAIR-GSI u Darmštatu pružili su značajnu podršku u implementaciji faze Studije dizajna i razvoju nove generacije medicinskih akceleratora – istakla je Damjanović.

Govoreći o prijavi na poziv Evropske komisije kroz program Horizont 2020, za sredstva od tri miliona eura, naša

sagovornica je rekla da je uspostavljen konzorcijum jakih evropskih institucija koji će, kako se nadaju, prijavu dovesti do dobre pozicije na konkursu. – S obzirom na izuzetno važnu temu Međunarodnog instituta, ali i činjenice da ima podršku najjačih institucija CERN, FAIR-GSI, HIT, CNAO, MedAustron, PSI, vjerujemo da ćemo biti uspješni – poručila je Damjanović.

POLITIČKA PODRŠKA

Govoreći o regionalnoj podršci projektu, te udruživanju u njegovom uspostavljanju, ministarka je ocijenila da region definitivno pokazuje snažan impuls.

– Ovaj projekat nam pruža jedinstvenu šansu da se sredstvima naučne diplomatije borimo za ostvarenje cilja koji bi za cijeli region značio bitan naučni i tehnološki iskorak – naglasila je Damjanović.

– Naša sagovornica je i ranije za naše novine kazala da Crna Gora ima šansu da bude odabrana kao država lokacija za Međunarodni institut, ali da je neophodna podrška cijelog sistema kako bi u izuzetno konkurentnom konkursu pokazala naše prednosti.

Država lokacija za Međunarodni institut treba, kako je precizirala, da bude odabrana do kraja iduće godine.

– Na posljednjem sastanku Upravnog odbora održanog u Sarajevu 27. juna zemljama je saopšteno da budu spremne da počnu pripremu za kandidaturu. Neophodne uslove za lokaciju i jasne preporuke u ovom kontekstu će definisati radna grupa koja će uskoro biti oformljena, a u kojoj će biti inostrani eksperti, kako bi procedura bila nepristrasna – najavila je Damjanović, koja je i predsjedavajuća Upravnog odbora.

Zadatak ove radne grupe, kako je precizirala, biće da do polovine 2020. godine pripremi izvještaj koji će biti dostavljen svim zemljama.

– Ekspertska komisija će razmatrati kandidature i dati preporuke. Međutim, izbor lokacije će biti politička odluka. Nadamo se da ćemo do kraja 2020. godine imati jasno definisanu lokaciju – kazala je Damjanović.

Drugi važan izazov za iduću

godinu, kako je naša sagovornica dodala, je lansiranje Međunarodnog instituta na Evropsku stratešku mapu puta istraživačkih infrastrukture („ESFRI Roadmap“).

– Ova mapa na evropskom nivou je poput naše Jedinstvene liste infrastrukturnih projekata na nacionalnom nivou. Rok za apliciranje za „ESFRI Roadmap“ je maj 2020. Ako se nađemo na ovoj važnoj evropskoj mapi, osiguraćemo bar 75 odsto od ukupne investicije od 200 miliona eura. Naravno, svakodnevno imamo niz obaveza. U pitanju je vrlo striktan strateški pristup, vrijedan rad, ali i stručnost – istakla je Damjanović.

INFRASTRUKTURA

Nedavno je završena i revizija crnogorske Mape puta za istraživačku infrastrukturu, a naša država je, kako je istakla ministarka, prva država Zapadnog Balkana koja je ovaj dokument izradila još 2015. godine.

– U procesu mapiranja istraživačke infrastrukture učestvovalo je 36 naučno-istraživačkih institucija i inovativnih organizacija. Rezultati su po-

Prof. dr Hervig Šoper sa ministarkom nauke na sastanku u Trstu 2018.

Pokrenut zamajac inovacija i istraživanja

Ministarka nauke je osvrćući se na mandat, u čijem je fokusu bila i namjera da se zaustavi odlazak mladih talentovanih ljudi, kazala da iz ličnog iskustva naučnice, te dvadesetogodišnjeg naučnog angažmana u inostranstvu, zna koliko je važno raditi u dobrim uslovima koji omogućavaju unapređenje istraživanja i sebe kao istraživača.

– Zato i razumijem mlade ljude koji sve češće tragaju za boljim istraživačkim okolnostima, traže bolje prilike da unaprije-

de karijeru. Iz tog razloga sam u ovaj poziv, ministarke nauke, zajedno sa timom iz Ministarstva, uložila veliki trud sa ciljem kako bismo smanjili „odliv talenata“, a povećanja „cirkulacije talenata“, gdje bi ljudi odlazili u kraće profesionalne boravke, prenosili znanje, donosili kontakte i obogaćivali ideje – objasnila je Damjanović.

– Naša država, kako je naglasila, postala je dio velikih međunarodnih infrastrukture za koje apliciranje nije nimalo jednostavna stvar, a biti dio

njih, uz plaćanje ne tako velike godišnje kontribucije, ima veliki benefit za cijelu našu naučno-istraživačku zajednicu.

– Otvorena su nam vrata za saradnju sa CERN-om, EMBL i EMBO, Evropskim društvenim istraživanjem (ESS). Našim istraživačima je omogućeno da dođu do različitih podataka koje mogu koristiti u istraživanjima, a koje koriste i naučnici iz Evrope. Otvorena im je i mogućnost da apliciraju za stipendije koje ove eminentne institucije pružaju – istakla je

Damjanović. Ne treba, kako je dodala, zanemariti povećanje našeg nacionalnog učešća u evropskim COST akcijama.

– Crna Gora trenutno učestvuje u 100 od ukupno 250 COST akcija, što je impresivan broj s obzirom na veličinu naše države. Ponosni smo što smo i ove godine uspjeli da postignemo sjajan rezultat u okviru najprestižnijeg evropskog programa Horizont 2020. Obezbijedili smo već pozitivni bilans i ove sjajne rezultate ćemo uskoro objaviti – najavila je Damjanović. Brojne prijave na konkursima

Ministarstva nauke, kako je ocijenila, pokazatelj su da su mladi zainteresovani i da pokazuju želju da ostanu ovdje i da doprinesu prosperitetu Crne Gore.

– Želimo da kreiramo inovacioni ekosistem u kom ćemo jedni druge podsticati na sve bolje djelovanje, jačanje ili kreiranje novih ekonomskih sektora i cirkulaciju znanja i ideja. Sveukupno, mislim da radimo dobar posao, da je pokrenut zamajac inovacija i istraživanja i da se situacija polako mijenja u Crnoj Gori, a na tom putu imamo i veliku podršku Vlade – zaključila je Damjanović.

Važan segment Strategije pametne specijalizacije su centri izvrsnosti, a prije nekoliko dana Vlada je za dva projekta, koja su najbolje ocijenjena na konkursu Ministarstva nauke nakon dvostepene međunarodne evaluacije, dodijelila status centra izvrsnosti

strukture li naučnike

pokrijemo sve oblasti i faze inovacija i mislim da ćemo postići veliki uspjeh – ocijenila je Damjanović.

U domenu regionalnog povezivanja, kako je naglasila, upućen je iskaz o namjeri pridruživanja tematskim platformama za energetiku i hranu, koje djeluju na nivou Evropske unije.

KONKURSI

Važan segment Strategije pametne specijalizacije su centri izvrsnosti, a prije nekoliko dana Vlada je za dva projekta, koja su najbolje ocijenjena na konkursu Ministarstva nauke nakon dvostepene međunarodne evaluacije, dodijelila status centra izvrsnosti. Prvorangirani je, kako je ministarka precizirala, Centar izvrsnosti za digitalizaciju u oblasti bezbjednosti hrane i autentičnosti prehrambenih proizvoda – „FoodHub“, kojim rukovodi prof. dr Aleksandra Martinović, a nosilac je Univerzitet Donja Gorica, sa brojnim partnerima iz države i inostranstva. Drugorangirani centar odnosi se na istraživanja u biomedicini. Rukovodilac je dr Vjeroslava Slavić, a nosilac projekta Institut „Dr Simo Milošević“ u Igalu, takođe sa brojnim partnerima iz Crne Gore i inostranstva. Plan je, kako je kazala, da se za ovaj centar osnuje novo pravno lice.

- Ova dva projekta dobro su odgovorila na prioritete iz Strategije pametne specijalizacije i mogu da ostvare značajnu dinamiku kako u istraživanjima, tako i u transferu znanja i inovacijama u privredi. Raduje me što se oba centra odnose na privredne grane koje kod nas imaju dobru tradiciju, kao što je poljoprivreda i korišćenje prirodnih resursa i korišćenje prirodnih resursa – istakla je Damjanović. Ministarstvo nauke, kako je kazala, očekuje od ova dva centra da se fokusiraju na istraživanja koja su na liniji sa evropskim i svjetskim temama.

- Oba ova centra zahtijevaju multidisciplinarni pristup i očekujem da će biti atraktivna za mlade istraživače – dodala je Damjanović i istakla da će resor na čijem je čelu za ova dva centra izdvojiti sredstva u iznosu od 1,8 miliona eura, dok je njihova ukupna vrijednost procijenjena na oko 2,5 miliona eura.

Ove godine je, drugi put, kako je istakla, raspisan i konkurs za dodjelu stipendija za doktorska istraživanja na univerzitetima.

- To je naš najljepši konkurs čiji je cilj da izgradi novu generaciju mladih istraživača. Odazivom smo veoma zadovoljni, jer je prijavljeno 33 studenta doktorskih studija iz svih oblasti nauka. Osim velikog odziva, često čujemo pohvale na ovaj novi instrument podrške mladim istraživačima od predstavnika akademskog i privrednog sektora, ističući da su veoma uporedive sa evropskim stipendijama – rekla je

Brojni konkursi otvaraju radna mjesta, ali i u mentalitetu se nešto mora promijeniti. Mora se shvatiti da potpuna sigurnost radnog mjesta nigdje ne postoji i da se sami moramo boriti za produžetak ugovora i radnih angažmana, tako što ćemo osmišljavati dobre projekte, predlagati bolja poslovna rješenja i kreirati inovacije – istakla je ministarka

Damjanović i dodala da očekuju da će ove godine biti dodijeljeno oko 15 stipendija. U resoru na čijem je čelu zadovoljni su i odazivom na konkurs za inovativne projekte, na kom je prošle godine odobreno sufinansiranje 10 projekata, čija je ukupna vrijednost 1,2 miliona eura.

- Planirano je zapošljavanje oko 20 visokokvalifikovanih osoba, osnivanje dva „spin-off“ preduzeća, osnivanje jednog centra i jednog instituta, pet partnerstava nauka-privreda, što će biti sjajni rezultati ukoliko se realizacija projekata uspješno privede kraju – kazala je Damjanović.

PROMJENA MENTALITETA

Naša sagovornica je kazala da brojni konkursi otvaraju radna mjesta, ali je naglasila i da se u mentalitetu nešto mora promijeniti.

- Mora se shvatiti da potpuna sigurnost radnog mjesta nigdje ne postoji i da se sami moramo boriti za produžetak ugovora i radnih angažmana, tako što ćemo osmišljavati dobre projekte, predlagati bolja poslovna rješenja i kreirati inovacije – smatra Damjanović.

Veći broj mladih ljudi, kako je dodala, okreće se ka sopstvenom biznisu zato što nijesu zadovoljni uslovima ili ograničenjima kod poslodavaca, a to je „dobar signal za naš ekosistem“. - Radimo i na kreiranju povoljnijih zakonskih uslova za pokretanje i razvoj inovativnih biznisa, kao što su poreske olakšice, jasne administrativne procedure i bolja zaštita intelektualne svojine. Inovativni ekosistem zahtijeva infrastrukturu. Naučno-tehnološki park, koji je u izgradnji u okviru kampusa Univerziteta Crne Gore, biće mjesto za sve one koji žele da učestvuju u kreiranju dinamične visokotehnološke zajednice, stvarajući dodatnu vrijednost za razvoj poslovanja, kao i za jačanje preduzetništva i inovacionog ekosistema – istakla je Damjanović.

Dodaje, pak, da bi Crna Gora unaprijedila naučno-istraživačku djelatnost i postavila sebe visoko na istraživačkoj mapi, neophodne su krupnije istraživačke infrastrukture koje su imperativ da bi zadržali naše naučnike i doveli istraživače iz Evrope i svijeta. - Takav primjer je upravo Međunarodni institut za održive tehnologije na prostoru Jugoistočne Evrope – zaključila je Damjanović.

Jasmina BEHAROVIĆ

CP podnio krivičnu prijavu protiv vlasnika bilborda u Budvi

Bilbordi u Budvi

Sadržaj plakata grubo krši Ustav

Crnogorski pokret predlaže da Tužilaštvo, zbog javnoga pozivanja na rušenje ustavnoga poretka i teritorijalnoga integriteta, izlaganja poruzi crnogorske države i raspirivanja međunacionalne mržnje, pokrene postupak da se uklone plakati sa bilborda i počiniocima ovih krivičnih djela odredi kaznu koja odgovara težini djela

PODGORICA – Crnogorski pokret podnio je Vrhovnom državnom tužilaštvu, Odjeljenju za suzbijanje organizovanoga kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina, krivičnu prijavu protiv NN osobe, vlasnika bilborda u opštini Budva, zbog krivičnoga djela eksplicitnoga pozivanja na protivustavno otcjepljenje dijela Crne Gore kažnjivo po čl. 369 KZ-a i izazivanja nacionalne mržnje iz čl. 370 KZ CG, stav 1, a u vezi s članovima 357 i 362 stavovi 1 i 2 KZ-a.

Kako se navodi u prijavi, NN osobe, vlasnici bilborda u budvanskoj opštini, dozvolile su da se na bilbordima istaknu plakate preko kojih se 27. i 28. septembra pozivaju građani na skup u grbljanskom Manastiru Podlastva, na takozvanu „centralnu proslavu 800 godina autokefalnosti Srpske pravoslavne crkve“.

ŠIRENJE MRŽNJE

- Na njima velikim crnim masnim slovima piše: „800 godina autokefalnosti Srpske pravoslavne crkve i svetosavlja u Crnoj Gori i Boki Kotorskoj 1.500 godina Manastira Podlastva – Grbalj – Osvećenje paraklisa Svetoga kneza Lazara i obnovljenih manastirskih konaka“. U sredini bilborda je pečat na kome je kružni natpis „Manastir Podlastva Grbalj“, iznad je slika Svetoga Save, s lijeve strane patrijarha beogradskoga Irineja, a s desne Amfilohija Radovića – navodi se u prijavi.

Tim natpisom, ističu iz Crnogorskog pokreta, „u kome su odvojeno veznikom – i, ispisan imena crnogorske države i njenoga dijela, jasno je istaknuto da organizatori Boku Kotorsku ne drže integralnim dijelom Crne Gore, što je protivustavno djelo kažnjivo po

članu 359 KZ-a Crne Gore“.

- Ovim plakatom namjerno se podstiče i izaziva i nacionalna mržnja prema grupi ili članu grupe koja je određena na osnovu rase, boje kože, religije, porijekla, državne ili nacionalne pripadnosti, iz člana 370. stav 1, istoga Zakonika. U ovom slučaju, mržnja se indirektno raspiruje prema crnogorskoj državi i Crnogorcima koji su 1918. godine bili meta zločinačkih pohoda srpske vojske, žandarmerije i sveštenstva Srpske pravoslavne crkve na našu zemlju i slobodu – upozoravaju oni.

Ovo krivično djelo je, piše u prijavi, i u neposrednoj vezi s krivičnim djelom ugrožavanja nezavisnosti, iz člana 357 KZ CG, jer pledira da savremene istomišljenike podstakne na dovođenje Crne Gore u položaj potčinjenosti i zavisnosti prema Srbiji. - Plakatom se indirektno poziva i na nasilnu promjenu ustavnoga uređenje zemlje, što je kažnjivo po članu 362, stav 1 i 2, KZ CG. Ova kaznena djela ne čine se prvi put, već u kontinuitetu, s krajnje zlim i zadnjim namjerama dovođenja zemlje u stanje haosa, da bi u neredovnim prilikama, strane sile, podržane iznutra, srušile ustavni poredak i zavele kolonijalnu upravu u interesu Srbije – piše u prijavi. Oni predlažu da Tužilaštvo, zbog javnoga pozivanja na rušenje ustavnoga poretka i teritorijalnoga integriteta, izlaganja poruzi crnogorske države i raspirivanja međunacionalne mržnje, pokrene postupak da se uklone plakati sa bilborda i počiniocima ovih krivičnih djela odredi kaznu koja odgovara težini djela.

DOKUMENTA

Bilbordi su u Budvi „osvanuli“ prije nekoliko dana, a kako su

mediji prenijeli na čelu organizacionog odbora manifestacije je mitropolit crnogorsko-primorski Srpske pravoslavne crkve Amfilohije Radović.

U organizacionom odboru, kako su naveli mediji, su i predsjednik opštine Budva Marko Bato Carević, gradski menadžer Milo Božović, arhijerejski namjesnik bokokotorski Momčilo Krivokapić. Na skupu će govoriti i patrijarh srpski Irinej, koji bi u Budvu trebalo da stigne 27. septembra.

Analitičar, istraživač i jedan od najboljih poznavalaca istorije crkve u našoj zemlji Vladimir Jovanović još u februaru, u autorskom tekstu na portalu Antena M, osporio je najavu SPC da će proslaviti 800 godina autokefalije, ističući da „nikada nije objavljen akt (tomos) o autokefaliji koju je za Žičku arhiepiskopiju (SPC), navodno 1219. ili neke druge godine, Sava srpski, ili neko u njegovom ime, dobio od vasiljenskoga patrijarha, ili barem prepis toga akta ili neku onovremenu zabilješku o njemu“. O tome tomosu, istakao je on, nema traga u arhivu Carigradske patrijaršije.

Sava srpski, kako je naveo Jovanović, nije za Žičku arhiepiskopiju (SPC) dobio autokefaliju od Carigradske patrijaršije, već u najboljem slučaju jedan oblik crkvene samouprave i to po krajnjoj ikonometriji, na štetu kanonskoga poretka oličenoga u sveštenoj jurisdikciji Prve Justinijane - Ohridske arhiepiskopije.

Jovanović zaključuje i da niko od istoričara nije objavio nesumnjivi dokaz koje je godine Sava uopšte rukopoložen za episkopa i ko je poimenično, od carigradskih patrijarha, navodno rukopoložio Savu za episkopa. **K.K.**